

Eiropas
Komisija

Jūsu sociālā nodrošinājuma tiesības

Latvijā

Šajā rokasgrāmatā sniegtā informācija ir apkopota un atjaunināta ciešā sadarbībā ar Savstarpējas sociālās aizsardzības informācijas apmaiņas sistēmas (*MISSOC*) valstu korespondentiem. Sīkāka informācija par *MISSOC* tīklu pieejama šeit:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=815>.

Šī rokasgrāmata sniedz vispārēju attiecīgajās valstīs piemērojamo sociālā nodrošinājuma iespēju aprakstu. Sīkāku informāciju varat iegūt citās *MISSOC* publikācijās, kuras pieejamas iepriekšminētajā saitē. Jūs varat arī sazināties ar kompetentajām iestādēm un institūcijām, kuras norādītas šīs rokasgrāmatas I pielikumā.

Ne Eiropas Komisija, ne kāda cita persona, kas darbojas Komisijas vārdā, nav atbildīga par šajā izdevumā iekļautās informācijas izmantošanu.

Satura rādītājs

I nodaļa. Vispārīga informācija, organizācija un finansējums	5
Ievads	5
Sociālās aizsardzības organizācija	5
Finansējums.....	5
II nodaļa. Veselības aprūpe.....	7
Kādos gadījumos jums tiek nodrošināta veselības aprūpe?	7
Kādas izmaksas tiek segtas?	7
Kā iespējams saņemt veselības aprūpi?	7
III nodaļa. Slimība – naudas pabalsti	8
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti slimības naudas pabalsti?	8
Kādas izmaksas tiek segtas?	8
Kā var saņemt slimības naudas pabalstu?	9
IV nodaļa. Maternitātes un paternitātes pabalsti	10
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti maternitātes un paternitātes pabalsti?	10
Kādas izmaksas tiek segtas?	10
Kādos gadījumos tiek piešķirts maternitātes un paternitātes pabalsts?	11
V nodaļa. Invaliditātes pabalsti.....	12
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?	12
Kādas izmaksas tiek segtas?	12
Kādos gadījumos tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?	12
VI nodaļa. Vecuma pensijas un pabalsti	13
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti vecuma pabalsti?	13
Kādas izmaksas tiek segtas?	13
Kādos gadījumos tiek piešķirti vecuma pabalsti?	14
VII nodaļa. Apgādnieka zaudējuma pabalsti	15
Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?	15
Kādas izmaksas tiek segtas?	15
Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?	16
VIII nodaļa. Pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām	17
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?	17
Kādas izmaksas tiek segtas?	17
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?	18
IX nodaļa. Ģimenes pabalsti.....	19
Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?	19
Kādas izmaksas tiek segtas?	19
Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?	20
X nodaļa. Bezdarbs	21
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?	21
Kādas izmaksas tiek segtas?	21
Kādos gadījumos tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?	22
XI nodaļa. Minimālais nodrošinājums	23
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz minimālo nodrošinājumu?	23
Kādas izmaksas tiek segtas?	24
Kādos gadījumos tiek piešķirti minimālā nodrošinājuma pabalsti?	24
XII nodaļa. Ilgtermiņa aprūpe	26
Kādos gadījumos nepieciešama ilgstoša aprūpe?	26
Kādas izmaksas tiek segtas?	26

Kā var saņemt ilgstošu aprūpi?	27
Pielikums. Iestāžu kontaktinformācija, noderīgas tīmekļa vietnes	28

I nodaļa. Vispārīga informācija, organizācija un finansējums

Ievads

Latvijas sociālā nodrošinājuma shēma nodrošina:

- veselības aprūpes pakalpojumus, kā arī slimības apdrošināšanu, maternitātes un līdzvērtīgus paternitātes pabalstus;
- atlīdzību nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības gadījumā;
- apbedīšanas pabalstu;
- invaliditātes pensiju;
- vecuma un apgādnieka zaudējuma pensijas;
- bezdarba apdrošināšanu;
- ģimenes pabalstus.

Sociālās aizsardzības organizācija

Sociālās aizsardzības sistēmu Latvijā organizē Labklājības ministrija, kuras galvenais uzdevums sociālā nodrošinājuma jomā ir attīstīt un ieviest valsts politiku attiecībā uz sociālo apdrošināšanu un valsts sociālajiem pabalstiem.

Galvenā valsts veselības aprūpes iestāde kopš 2003. gada februāra ir Veselības ministrija, kas atbildīga par politikas attīstību un šīs jomas tiesību aktu izstrādi.

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra un tās vietējie biroji pārvalda valsts sociālos pabalstus un sociālās apdrošināšanas pakalpojumus: slimības, bezdarba, vecāku, maternitātes, vecuma, nāves gadījuma, invaliditātes, nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības gadījumā.

Nodarbinātības valsts aģentūra pārvalda darba meklējumu starpniecību, darbā iekārtošanu un pārkvalificēšanās programmas, bet Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra pārvalda bezdarbnieka pabalsta izmaksu.

Sociālos pakalpojumus pārvalda Labklājības ministrija, tās pakļautās iestādes (Sociālās integrācijas valsts aģentūra), nevalstiskās organizācijas un pašvaldības, bet sociālo palīdzību pārvalda pašvaldības. Pašvaldības nav pakļautas nevienai ministrijai.

Veselības aprūpes budžetu pārvalda Nacionālais veselības dienests. Nacionālais veselības dienests slēdz ikgadējus līgumus ar medicīnisko pakalpojumu sniedzējiem un saskaņā ar šiem līgumiem sedz apdrošinātu personu izmaksas par medicīniskajiem pakalpojumiem šo pakalpojumu sniedzējiem. Valsts veselības apdrošināšana ietver arī zināmu medikamentu izmaksu kompensāciju.

Finansējums

Valsts ieņēmumu dienests atbild par sociālās apdrošināšanas iemaksu iekasēšanu (kā arī par personīgo ienākumu nodokļu iekasēšanu).

Iemaksu likme obligātajai sociālajai apdrošināšanai ir 35,09 % no bruto algas; 24,09 % no tiem maksā darba devējs, un 11 % maksā darba ņēmējs. Par šo iemaksu veikšanu atbild darba devējs, kurš automātiski atvelk no darba ņēmēja algas tiesību aktos noteikto procentu likmi.

Pašnodarbināto personu obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas aprēķina balstoties uz ienākumiem no ražošanas, darbu veikšanas, pakalpojumu sniegšanas, gadījuma un profesionālajām aktivitātēm, kā arī uz citiem ienākumiem.

II nodaļa. Veselības aprūpe

Kādos gadījumos jums tiek nodrošināta veselības aprūpe?

Tiesības uz aprūpi ir šādām personām:

- Latvijas pilsoņiem, kā arī to bērniem;
- Latvijas nepilsoņiem, kā arī to bērniem;
- Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomikas zonas un Šveices Konfederācijas dalībvalstu pilsoņiem, kuri dzīvo Latvijā un strādā kā darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas, kā arī viņu ģimenes locekļiem;
- ārvalstniekiem, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijā, kā arī to bērniem;
- bēgļiem vai personām, kurām piešķirts alternatīvs (subsīdētas aizsardzības) statuss, kā arī to bērniem;
- aizturētām personām, kuras arestētas un sodītas ar brīvības atņemšanu, kā arī to bērniem.

Latvijas pilsoņu un Latvijas nepilsoņu laulātajiem, kam ir pagaidu uzturēšanās atļauja Latvijā, ir tiesības saņemt bezmaksas aprūpi grūtniecēm un dzimšanas atbalstu no valsts pamatbudžeta.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Ārstējošā ārsta apmeklējumus un ārstējošā ārsta nosūtījumus uz slimnīcu vai citu speciālistu aprūpi sedz valsts shēma.

Apmeklējot ārstējošo ārstu, speciālistu vai slimnīcu, iemaksas veic pats patients, izņemot personas, kas jaunākas par 18 gadiem, grūtnieces, trūkcūcietējus un citas personas, kas atbilst noteiktiem nosacījumiem. Iemaksu apmērs atkarīgs no slimnīcas un ārstēšanas.

Kā iespējams saņemt veselības aprūpi?

Pirmkārt, jāpiesaka vizīte pie ārstējošā ārsta.

Veselības aprūpes pakalpojumi, ko apmaksā valsts, ir pieejami tikai veselības aprūpes iestādēs, kuras ir noslēgušas vienošanos ar Nacionālo veselības dienestu. Tādējādi, lai par veselības aprūpes pakalpojumiem nemaksātu vairāk par pacienta nodevu, pacientam, pirms vērsties pie ārsta, ir jānoskaidro vai:

- ārstam vai aprūpes centram ir noslēgts līgums;
- valsts sedz nepieciešamo aprūpi.

Ikvienam valsts nodrošinātu pakalpojumu saņēmējam jāmaksā valsts noteiktā likme (skatīt iepriekš aprakstīto „Kādas izmaksas tiek segtas”).

III nodaļa. Slimība – naudas pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti slimības naudas pabalsti?

Veselības apdrošināšanas pabalstus piešķir, ja persona neierodas darbā un tādējādi zaudē algotā darbā gūstamos ienākumus vai ja pašnodarbinātā persona zaudē savus ienākumus sakarā ar kādu no šiem iemesliem:

- slimība vai trauma;
- medicīniskā vai profilaktiskā medicīniskā aprūpe;
- karantīna; ārstēšanās ārstniecības iestādē ar ārsta nosūtījumu, ja saskaņā ar medicīnisko atzinumu šāda ārstēšana nepieciešama viņa vai viņas darbspēju atjaunošanai;
- slima bērna, kurš jaunāks par 14 gadiem, kopšana;
- stacionārā protezēšana vai ortozēšana.

Tiesības uz slimības naudas pabalstiem ir sociāli apdrošinātiem algotiem darbiniekiem un pašnodarbinātām personām.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Slimības pabalstus izmaksā sākot ar 11. darbnespējas dienu un līdz darbspēju atgūšanai atbilstoši šādiem nosacījumiem:

- 26 nedēļu nepārtrauktas darbnespējas periodā, skaitot no pirmās darbnespējas dienas;
- 52 nedēļu maksimālajā darbnespējas periodā triju gadu periodā, ja darbnespēja atkārtojas ar pārtraukumiem.

Zināmos gadījumos, ja tiek noteikta nepieciešamība turpināt medicīnisko aprūpi, slimības pabalsta maksājumu var turpināt ilgāk nekā 26 nedēļas, bet ne ilgāk kā 52 nedēļas, sākot no pirmās nepārtrauktas darbnespējas dienas.

Pirmās 10 darbnespējas dienas slimības naudu maksā darba devējs.

Ja persona ir darbnespējīga, jo rūpējas par slimu bērnu, kas jaunāks par 14 gadiem, slimības pabalstu piešķir un izmaksā par laiku no pirmās līdz 14. darba pārtraukšanas dienai gadījumā, ja bērns tiek kopts mājās, un no 15. līdz 21. dienai, ja bērns tiek kopts stacionārā.

Slimības pabalstu piešķir 80 % apmērā no apdrošinātā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, kuru aprēķina no 12 mēnešu ienākumiem, no kuriem ir veiktas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas. Pagaidām no 2010. gada 1. janvāra līdz 2014. gada 31. decembrim maksā pusi no pabalsta apmēra, kas dienā pārsniedz LVL 11,51 (EUR 17).

Apbedīšanas pabalstu maksā, ja mirusi apdrošināta persona vai apdrošinātas personas apgādājams ģimenes loceklis.

Kā var saņemt slimības naudas pabalstu?

Iesniegums slimības dienas naudas saņemšanai ir jānosūta Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai (VSAA), pievienojot ārsta izsniegtu darbnespējas lapu un darba devēja izziņu, kas apliecina, ka persona nav strādājusi savas darbnespējas laikā; pašnodarbināta persona pati apliecina, ka nav saņēmusi ienākumus savas darbnespējas periodā.

Šos dokumentus var iesniegt jebkurā VSAA nodaļā vai nu apdrošinātais personīgi vai nu pilnvarota persona, uzrādot personu apliecinošu dokumentu. VSAA tos iespējams nosūtīt arī pa pastu vai elektroniski. Slimības pabalstu var pieprasīt 12 mēnešu laikā, kas seko pirmajai darbnespējas dienai.

IV nodaļa. Maternitātes un paternitātes pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti maternitātes un paternitātes pabalsti?

Tiesības pienākas sociāli apdrošinātiem algotiem darbiniekiem un pašnodarbinātām personām.

Maternitātes pabalsts

Maternitātes pabalstu izmaksā par visu grūtniecības atvaļinājuma un dzemdību atvaļinājuma periodu, ja māte neatsāk strādāt, tādējādi zaudējot ienākumus no algas, vai, ja pašnodarbinātā sieviete zaudē savus ienākumus.

Paternitātes pabalsts

Paternitātes pabalstu piešķir un izmaksā tēvam, kuram piešķirts 10 kalendāro dienu ilgs atvaļinājums sakarā ar bērna piedzimšanu.

Vecāku pabalsts

Vecāku pabalstu maksā personām, kuras attiecīgajā laikā ir nodarbinātas, bet ir bērna kopšanas atvaļinājumā un audzina bērnus līdz viena gada vecumam. Pabalstu piešķir vienam no vecākiem vai personai, kura kopj bērnu kā tā aizbildnis, topošais adoptētājs vai audžuvecāks.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Maternitātes pabalsts

Maternitātes pabalstu izmaksā par 56 grūtniecības atvaļinājuma kalendārajām dienām un 56 dzemdību atvaļinājuma kalendārajām dienām, tās summējot. Maternitātes pabalsta izmaksas termiņš ir 112 kalendārās dienas.

Sievietei, ja viņa reģistrējas pie sava ārsta pirms 12. grūtniecības nedēļas un viņai tiek veikta nepieciešamā profilaktiskā aprūpe visu pārējo grūtniecības laiku, maternitātes pabalstu piešķir par 14 dienu ilgu papildu atvaļinājumu, kas tiek pievienots grūtniecības atvaļinājumam, tādējādi kopā tiek piešķirts pabalsts par 70 kalendārajām dienām.

Dzemdību vai pēcdzemdību sarežģījumu gadījumā, kā arī tad, ja dzimuši divi vai vairāki bērni, sievietei piešķir pabalstu par 14 dienu ilgu papildu atvaļinājumu, kas tiek pievienots dzemdību atvaļinājumam, tādējādi kopā tiek piešķirts pabalsts par 70 kalendārajām dienām.

Maternitātes pabalsta apmērs ir 80 % no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, un to aprēķina, pamatojoties uz 12 mēnešu ienākumiem, no kuriem maksātas sociālās apdrošināšanas iemaksas.

No 2010. gada 3. novembra līdz 2014. gada 31. decembrim no pabalsta daļas, kas pārsniedz LVL 11,51 (EUR 17) dienā, izmaksā pusi.

Paternitātes pabalsts

Paternitātes pabalsta apmērs ir 80 % no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, un to aprēķina, pamatojoties uz 12 mēnešu ienākumiem, no kuriem maksātas apdrošināšanas iemaksas.

No 2010. gada 3. novembra līdz 2014. gada 31. decembrim no pabalsta daļas, kas pārsniedz LVL 11,51 (EUR 17) dienā, izmaksā pusi.

Vecāku pabalsts

Vecāku pabalsta apmērs ir 70 % no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, un to aprēķina, pamatojoties uz 12 mēnešu ienākumiem, no kuriem maksātas sociālās apdrošināšanas iemaksas, tomēr tas nav mazāks par LVL 63 (EUR 91) mēnesī.

Līdz 2014. gada 31. decembrim personām, kuras kopj pēc 2010. gada 2. novembra dzimušu bērnu, no pabalsta daļas, kas pārsniedz LVL 11,51 (EUR 17) dienā, izmaksā pusi.

Ja persona tajā pašā laika periodā saņem bezdarbnieka pabalstu, vecāku pabalsta maksājums tiek pārtraukts.

Kādos gadījumos tiek piešķirts maternitātes un paternitātes pabalsts?

Maternitātes pabalsts

Iesniegums maternitātes pabalsta saņemšanai mātei ir jāiesniedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA), pievienojot ārsta izsniegtu darbnespējas lapu, kā arī darba devēja izziņu, kas apliecina, ka viņa nav strādājusi sava maternitātes atvaļinājuma laikā; ja viņa ir pašnodarbināta persona, tad viņa pati apliecina, ka nav saņēmusi ienākumus sava maternitātes atvaļinājuma laikā.

Paternitātes pabalsts

Lai saņemtu paternitātes pabalstu, tēvam ir jāiesniedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA) pabalsta pieprasījums, darba devēja izziņa, kura apliecina, ka bērna tēvs ir bērna piedzimšanas atvaļinājumā.

Vecāku pabalsts

Lai saņemtu vecāku pabalstu, vienam no vecākiem vai personai, kura kopj bērnu kā tā aizbildnis, adoptētājs vai audžuvecāks, VSAA jāiesniedz pieteikums.

Pieteikumu māte, tēvs vai pilnvarota persona, uzrādot personu apliecinošu dokumentu, var personīgi iesniegt VSAA nodaļā. VSAA to iespējams nosūtīt arī pa pastu vai e-pastu. Maternitātes/paternitātes/vecāku pabalstiem var pieteikt 12 mēnešu laikā pēc attiecīgā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienas.

V nodaļa. Invaliditātes pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?

Tiesības uz invaliditātes pensiju ir personai, kura nav sasniegusi vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu (62 gadi), atzīta par invalīdu un apdrošināšanas stāžs nav mazāks par trīs gadiem. Invaliditātes pakāpi un ilgumu nosaka Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija (VDEAVK).

Invaliditātes pensiju izmaksā līdz brīdim, kad invalīds sasniedz vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Invaliditātes pensijas apjoms personām, kurām ir noteikta I un II invaliditātes grupa ir atkarīgs:

- no apdrošinātās personas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, kas aprēķināta no 36 secīgiem mēnešiem piecu gadu laikā pirms invaliditātes pensijas piešķiršanas;
- no apdrošinātās personas apdrošināšanas stāža;
- no maksimāli iespējamā apdrošināšanas stāža vecumā no 15 gadiem līdz pensijas vecumam.

III grupas invaliditātes gadījumā pensijas apmērs tiek noteikts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta līmenī.

Ja persona piecus gadus pirms invaliditātes pensijas piešķiršanas nav bijusi pakļauta invaliditātes apdrošināšanai, invaliditātes pensiju izmaksā minimālā apmērā.

Invaliditātes pensijas saņēmējiem, kam pensija pirmoreiz tika piešķirta pirms 2012. gada 1. janvāra, pienākas ikmēneša papildu maksājums attiecībā uz apdrošināšanas periodiem, kas veikti līdz 1995. gada 31. decembrim un kas ņemti vērā, piešķirot (vai aprēķinot) pensiju.

Kādos gadījumos tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?

Lai saņemtu invaliditātes pensiju, apdrošinātajam ir jāiesniedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA) invaliditātes pensijas piešķiršanas pieprasījums, kam jāpievieno darba stāžu apstiprinošs dokuments.

VI nodaļa. Vecuma pensijas un pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti vecuma pabalsti?

Tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri ir sasnieguši 62 gadu vecumu un kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 10 gadiem.

Personai, kuras apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 30 gadiem un kura ir aprūpējusi piecus vai vairāk bērnus vai bērnu invalīdu līdz 8 gadu vecumam, ir tiesības pieprasīt vecuma pensiju piecus gadus pirms valstī noteiktā pensijas vecuma sasniegšanas. Šādu tiesību nav personai, kurai atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības.

Priekšlaicīga pensionēšanās

Sievietes un vīrieši, kuru apdrošināšanas periods nav mazāks par 30 gadiem, priekšlaicīgu pensionēšanos var pieprasīt divus gadus pirms noteiktā pensijas vecuma.

Papildu pensija

Papildu fondētā vai otrā līmeņa pensijas shēma ir obligāta visām apdrošinātām personām, kuras 2001. gada 1. jūlijā bijušas jaunākas par 30 gadiem. Personas, kas šajā datumā bija vecumā no 30 līdz 49 gadiem, otrā līmeņa pensiju sistēmai var pievienoties brīvprātīgi.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Vecuma pensijas apmērs atkarīgs no iemaksu veicēja apdrošināšanas stāža (līdz 1996. gadam), iemaksu apmēra (kopš 1996. gada) un personas vecuma.

Lai aprēķinātu vecuma pensijas apmēru pārejas periodā, vērā ņem ne tikai kapitālu, kas iegūts no personas iemaksām kopš 1996. gada 1. janvāra, bet arī sākotnējo kapitālu, kas atbilst apdrošināšanas periodam līdz 1995. gada 31. decembrim. Sākotnējā kapitāla apmērs atkarīgs no apdrošinātās personas apdrošināšanas stāža un vidējās apdrošināšanas iemaksu algas laika posmā no 1996. gada līdz 1999. gadam (četrus gadus).

Vecuma pensijas saņēmējiem, kuru pensija pirmoreiz tika piešķirta pirms 2012. gada 1. janvāra, pienākas ikmēneša papildu maksājums attiecībā uz apdrošināšanas periodiem, kas veikti līdz 1995. gada 31. decembrim un kas ņemti vērā, piešķirot (vai aprēķinot) pensiju.

Priekšlaicīga pensionēšanās

Ja priekšlaicīga pensionēšanās piešķirta pēc 2009. gada 1. jūlija, maksā 50 % no piešķirtās pensijas apmēra, bet ja pensija piešķirta līdz 2009. gada 30. jūnijam, maksā 80 % no pensijas.

Kādos gadījumos tiek piešķirti vecuma pabalsti?

Lai saņemtu vecuma pensiju, pensionāram jāiesniedz pieteikums Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai (VSAA) un jāpievieno sava darba grāmatiņa un citi darba stāžu apliecinoši dokumenti.

VII nodaļa. Apgādnieka zaudējuma pabalsti

Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?

Apgādnieka zaudējuma pensija

Tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensiju ir darbspējīgiem mirušā apgādnieka ģimenes locekļiem, kas bijuši viņa apgādībā. Apgādnieka zaudējuma pensiju maksā mirušās personas bērniem neatkarīgi no tā, vai viņi bijuši mirušā apgādībā.

Par darba nespējīgiem ģimenes locekļiem uzskatāmi:

- bērni, kas jaunāki par 18 gadiem, kā arī bērni, neatkarīgi no vecuma, ja viņi kļuvuši par invalīdiem pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas;
- brāļi, māsas un mazbērni, kas ir jaunāki par 18 gadiem, ja viņiem nav darbspējīgu vecāku, kā arī brāļi, māsas un mazbērni neatkarīgi no vecuma, ja viņiem nav darbspējīgu vecāku un ja viņi kļuvuši par invalīdiem pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas.

Ja iepriekšminētās personas vecumā no 18 līdz 24 gadiem ir pilna laika klātienes studenti, tad tām ir tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensiju.

Adoptētajām personām ir tādas pašas tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensiju kā paša bērniem.

Apbedīšanas pabalsti

Apbedīšanas pabalstu piešķir:

- apdrošinātās personas ģimenes locekļiem vai personai, kura faktiski uzņēmusies apbedīšanu, ja mirusi apdrošināta persona;
- bezdarbnieka ģimenes locekļiem vai personai, kura faktiski uzņēmusies mirušā bezdarbnieka apbedīšanu, ja šī persona saņēmusi bezdarbnieka pabalstu vai pēdējo 36 mēnešu laikā pirms reģistrēšanās kā bezdarbniekam vismaz 12 mēnešus veikusi iemaksas bezdarba gadījumam;
- apdrošinātai personai tās ģimenes locekļa nāves gadījumā;
- valsts pensijas vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmēja ģimenei vai personai, kura faktiski uzņēmusies mirušās personas apbedīšanu.

Apbedīšanas pabalstu bērniem izdevumiem piešķir arī tad, ja apdrošinātā persona vai viņa vai viņas ģimenes loceklis miris viena mēneša laikā pēc sociālās apdrošināšanas iemaksu perioda beigām.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Apgādnieka zaudējuma pensija

Apgādnieka zaudējuma pensijas apmēru aprēķina, ņemot vērā mirušā ģimenes apgādnieka paredzēto vecuma pensiju, kas nedrīkst būt mazāka par 65 % no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta par katru bērnu. Bērniem, kuri zaudējuši abus vecākus, apgādnieka zaudējuma pensiju aprēķina no mirušās personas iespējamām vecuma pensijām:

- par vienu bērnu: 50 % no pensijas;
- par diviem bērniem: 75 % no pensijas;
- par trīs un vairāk bērniem: 90 % no pensijas.

Apgādnieka zaudējuma pensiju piešķir sākot ar ģimenes apgādnieka nāves dienu, ja apliecinātie dokumenti tiek iesniegti 12 mēnešu laikā pēc ģimenes apgādnieka nāves.

Apbedīšanas pabalsti

Apdrošinātās personas nāves gadījumā apbedīšanas pabalsta apmērs atbilst mirušās apdrošinātās personas divām vidējām mēneša apdrošināšanas iemaksu algām. Ja mirusī persona ir bijusi bezdarbnieks, pabalsta apmērs nāves dienā atbilst valsts sociālā nodrošinājuma pabalstam trīskāršā apmērā. Ja mirusī persona bijusi apdrošinātās personas apgādībā, pabalsta apmērs nāves dienā atbilst valsts sociālā nodrošinājuma pabalstam trīskāršā apmērā. Ja mirusī persona bijusi valsts pensijas saņēmējs, bērnu izmaksu pabalsts atbilst divu mēnešu pensijai. Mirušās personas, kura bija valsts pensijas saņēmējs, laulātajam arī ir tiesības saņemt ārkārtas pabalstu, kas vienāds ar mirušās personas pensijas summu par diviem mēnešiem, ja vien laulātais ir vecuma, invaliditātes vai izdienas pensijas saņēmējs. Ja mirusī persona saņēmusi valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, pabalsta apmērs atbilst diviem valsts sociālā nodrošinājuma pabalstiem.

Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?

Apgādnieka zaudējuma pensija

Lai saņemtu apgādnieka zaudējuma pensiju, saņēmējam, uzrādot personu apliecināšu dokumentu, VSAA jāiesniedz:

- pensijas pieprasījums;
- miršanas apliecība;
- bērna dzimšanas apliecība(-s) (pēc nepieciešamības);
- dokumenti, kas apliecina mirušās personas darba stāžu;
- dokumenti, kas apliecina radniecības saites;
- dokumenti, kas apliecina bērna invaliditāti (pēc nepieciešamības);
- dokumenti, kas apliecina, ka persona bijusi mirušā apgādībā;
- izziņa no izglītības iestādes, ja bērns sasniedzis 18 gadu vecumu.

Apbedīšanas pabalsti

Lai saņemtu apbedīšanas pabalstu, pabalsta saņēmējam ir jāiesniedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA) pabalsta pieprasījums.

Ja nāve iestājusies **nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības rezultātā**, saņēmējam jāiesniedz arī izziņa, kas apstiprina nelaimes gadījumu darbā, vai medicīnas eksperta slēdziens, kurā diagnosticēta arodslimība.

Pieteikumu un dokumentus var iesniegt jebkurā VSAA nodaļā, uzrādot personu apliecināšu dokumentu. VSAA birojam tos iespējams nosūtīt arī pa pastu vai e-pastu. Apbedīšanas pabalsta pieprasījumu var iesniegt 12 mēnešu laikā, sākot ar apdrošinātās personas nāves dienu.

VIII nodaļa. Pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?

Atlīdzību var saņemt apdrošinātās personas pārejošas darbnespējas, kura iestājusies sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību, gadījumā vai nāves gadījumā.

Lai varētu saņemt arodslimības pabalstu, personai vismaz trīs gadus ir jābūt apdrošinātai pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām.

Ja apdrošinātā persona mirst nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības rezultātā, personas ģimenes locekļiem pienākas atlīdzība sakarā ar apgādnieka zaudējumu un apbedīšanas pabalsti.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Atlīdzību veidi:

- slimības pabalsts;
- darbnespējas pabalsts (atlīdzība par darbnespējas zaudējumu, ja darbnespēja zaudēta vismaz 25 % apmērā);
- kompensācija par papildu izdevumiem (ārstēšanās un medicīniskā rehabilitācija, personas aprūpe, tehnisko palīglīdzekļu iegāde un remonts, ceļa izdevumi, vizītes pie ārsta).

Slimības pabalsta un darbnespējas pabalsta apmērs ir atkarīgs no apdrošinātās personas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas pēdējos divpadsmit mēnešos, izņemot divus mēnešus tieši pirms tā mēneša, kura laikā noticis nelaimes gadījums darbā vai konstatēta arodslimība.

Kompensācijas par papildu izdevumiem kopējā summa vienā apdrošināšanas gadījumā nedrīkst būt vairāk nekā divdesmit piecas reizes lielāka par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu.

Slimības pabalsts

Slimības pabalsts ir 80 % apmērā no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, sākot ar 11. darbnespējas dienu, ja ir noticis nelaimes gadījums darbā (no pirmās dienas līdz 10. kalendārajai dienai slimības pabalstu maksā darba devējs), un, sākot ar pirmo dienu, arodslimības gadījumā.

Pagaidām no 2010. gada 1. janvāra līdz 2014. gada 31. decembrim maksā pusi no pabalsta apmēra, kas dienā pārsniedz LVL 11,51 (EUR 17).

Darbnespējas pabalsts

Darbnespējas gadījumā atlīdzības apmēru aprēķina atkarībā no darbnespēju zaudējuma procenta un vidējās apdrošināšanas iemaksu algas.

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?

Lai saņemtu pabalstus, apdrošinātajai personai Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA) jāiesniedz pieteikums un jāpievieno ziņojums, kas apstiprina nelaimes gadījumu darbā, vai Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (VDEAVK) lēmums.

Papildu dokumenti, kas jāiesniedz, lai varētu saņemt specifiskus pabalstus vai piemaksas:

- slimības pabalsta gadījumā: darbnespējas lapa;;
- darbnespējas pabalsta gadījumā: VDEAVK slēdziena par darbnespējas procentu izraksts;
- kompensācijas par papildu izdevumiem gadījumā: nepieciešamos papildu izdevumus apliecināšie dokumenti;
- atlīdzības par apgādnieka zaudējumu gadījumā: medicīniskas iestādes izdots dokuments, kas apliecina, ka nāve iestājusies nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības rezultātā; dokumenti, kas apliecina radnieciskās saites, darbnespēju vai tiešos maksājumus.

Šos dokumentus iespējams iesniegt ikvienā VSAA birojā, uzrādot personu apliecināšu dokumentu.

Atlīdzība par apgādnieka zaudējumu

Ja apdrošinātā persona mirusi nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības rezultātā, atlīdzību par apgādnieka zaudējumu piešķir viņa vai viņas darbnespējīgajiem ģimenes locekļiem, kuri bija daļējā vai pilnā mirušās personas apgādībā. Atlīdzības par apgādnieka zaudējumu apmēru aprēķina proporcionāli mirušās personas vidējai apdrošināšanas iemaksu algai.

Atlīdzību par apgādnieka zaudējumu maksā mirušās personas bērniem līdz tie sasniedz 18 gadu vecumu vai 24 gadu vecumu, ja tie mācās vidējās vai augstākās izglītības iestādes dienās nodaļā (pilna laika klātienē). Ja mirušā apgādnieka bērni kļuvuši par invalīdiem pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas, viņiem ir tiesības saņemt šo atlīdzību neatkarīgi no vecuma.

IX nodaļa. Ģimenes pabalsti

Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?

Ģimenes pabalstus var saņemt Latvijas pilsoņi, nepilsoņi, ārvalstnieki un bezvalstnieki, kam ir piešķirts personas kods un kas pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā.

Īpaši tiesību iegūšanas noteikumi attiecas uz dažādiem ģimenes pabalstiem (skatīt turpmāk: „Kādas izmaksas tiek segtas”).

Kādas izmaksas tiek segtas?

Bērna piedzimšanas pabalsts

Bērna piedzimšanas pabalstu piešķir vienam no bērna vecākiem vai personai, kura ņēmusi aizbildnībā bērnu līdz viena gada vecumam. Tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu sākas no astotās bērna dzīvības dienas vai no bērna adopcijas vai aizbildnības nodibināšanas dienas.

Piedzimšanas pabalsts ir noteikta summa. Bērna piedzimšanas pabalsta summa ir LVL 296 (EUR 425).

Bērna kopšanas pabalsts

Bērna kopšanas pabalsts pienākas personai, kura atbildīga par tāda bērna aprūpi, kurš nav sasniedzis divu gadu vecumu.

Bērna kopšanas pabalstu nepiešķir par bērnu, kura dzimšanas gadījumā uz to pašu laika periodu piešķirts maternitātes vai vecāku pabalsts.

Pabalsta apmēru nosaka šādi:

- nenodarbinātam vecākam (mātei vai tēvam) līdz brīdim, kad bērns sasniedzis viena gada vecumu: ikmēneša pabalsts ir LVL 50 (EUR 72).
- vecākam, kura apgādībā ir bērns vecumā no viena līdz diviem gadiem, ikmēneša pabalsts ir LVL 30 (EUR 43).

Ja bērna kopšanas pabalsts vai vecāku pabalsts piešķirts vairāku bērnu dzimšanas gadījumā (dvīņi vai vairāk bērni), tiek piešķirta papildu piemaksa par katru bērnu. Tās apjoms ir LVL 50 (EUR 72) mēnesī par katru nākamo bērnu līdz viena gada vecumam, un pēc tam LVL 30 (EUR 43) apmērā līdz bērns sasniedz divu gadu vecumu.

Bērna invalīda kopšanas pabalsts

Bērna invalīda kopšanas pabalstu piešķir personai, kura ir atbildīga par tāda bērna aprūpi, kura invaliditāti atzinusi Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija (VDEAVK), kas izsniegusi atzinumu, apliecinot īpašas aprūpes nepieciešamību saistībā ar nopietniem fiziskiem un funkcionāliem traucējumiem.

Tiesības uz bērna invalīda kopšanas pabalstu tiek piešķirtas, tiklīdz Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija (VDEAVK) ir izsniegusi atzinumu, kas

apliecina šim bērnam nepieciešamo īpašo aprūpi. Pabalstu pārtrauc maksāt noteiktā invaliditātes un īpašas kopšanas periodā beigās vai tad, kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu. Ikmēneša summa par bērna invalīda aprūpi ir fiksēta LVL 150 (EUR 216) apmērā.

Ģimenes valsts pabalsts

Ģimenes valsts pabalstu piešķir ikvienai personai (vecākam, aizbildnim vai faktiskajam audzinātājam), kas audzina:

- bērnu vecumā no viena gada līdz 15 gadiem;
- bērnu, kurš vecāks par 15 gadiem, bet mācās vispārējās izglītības iestādē vai arodskolā un nav precējies. Šādā gadījumā pabalstu piešķir uz laiku, kamēr bērns apmeklē izglītības iestādi, bet ne ilgāk kā līdz dienai, kad viņš sasniedz 19 gadu vecumu vai stājas laulībā.

Ikmēneša pabalsts ir LVL 8,00 (EUR 11). Bērnu skaits vai ienākumi netiek ņemti vērā. Pabalstu neizmaksā, ja bērns atrodas aprūpes iestādē.

Ja ģimenes valsts pabalsts piešķirts par bērnu invalīdu, kurš nav sasniedzis 18 gadu vecumu, kopā ar pabalstu tiks maksāta fiksētas summas piemaksa LVL 75 (EUR 108) apmērā. Tiesības uz šo piemaksu līdz bērna 18 gadu vecuma sasniegšanai personai, kura audzina bērnu invalīdu, saglabājas neatkarīgi no tā, vai tiek maksāts arī ģimenes valsts pabalsts.

Pastāv citi pabalsti, lai atbalstītu tos, kuri audzina, adoptē vai citādi rūpējas par bērnu (piem., aizbildņi). Sīkāku informāciju, lūdzu, meklējiet [MISSOC tabulās](#).

Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?

Pieteikumi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA) jāiesniedz personīgi, pa pastu vai e-pastu.

X nodaļa. Bezdarbs

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?

Lai saņemtu bezdarbnieka pabalstu, pretendents jāreģistrējas kā bezdarbniekam Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA); viņam pirms bezdarba iestāšanās jānostrādā vismaz viens gads un ne mazāk kā deviņus mēnešus pēdējo 12 mēnešu laikā pirms reģistrēšanās kā bezdarbniekam jāveic iemaksas.

Nenodarbinātas personas, par kurām bezdarba iemaksas nav veiktas vai ir veiktas mazāk nekā deviņus mēnešus pēdējo 12 mēnešu laikā pirms reģistrēšanās kā bezdarbniekam, arī var saņemt bezdarbnieka pabalstu, ja viņas pēc invaliditātes ir atguvušas darbspējas vai ir kopušas bērnu invalīdu līdz 16 gadu vecumam. Šādos gadījumos bezdarbnieka pabalstu piešķir ar nosacījumu, ka darba meklētājs mēneša laikā pēc darbspēju atgūšanas vai pēc tam, kad bērns sasniedzis 16 gadu vecumu (vai pēc tā bērna nāves dienas, kas nav sasniedzis noteikto vecumu), ir reģistrējies Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA).

Kādas izmaksas tiek segtas?

Bezdarbnieku pabalsta apmēru aprēķina atkarībā no ienākumiem, no kuriem veiktas iemaksas bezdarba gadījumam. Pabalsta apmērs un maksimālais izmaksas termiņš ir atkarīgs no apdrošināšanas stāža:

- personām, kuru apdrošināšana veikta no 1 līdz 9 gadiem (ieskaitot): 50 % no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas (maksimālais termiņš – 4 mēneši);
- personām, kuru apdrošināšana veikta no 10 līdz 19 gadiem (ieskaitot): 55 % no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas (maksimālais termiņš – 6 mēneši);
- personām, kuru apdrošināšana veikta no 20 līdz 29 gadiem (ieskaitot): 60 % no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas (maksimālais termiņš – 9 mēneši);
- personām, kuru apdrošināšana veikta vairāk nekā 30 gadus: 65 % no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas (maksimālais termiņš – 9 mēneši).

Šīs likmes („noteiktie pabalsti”) pabalstus izmaksā pilnā apmērā tikai bezdarba pirmajos mēnešos; ja bezdarbs turpinās ilgāk, tos samazina:

- personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir no 1 līdz 9 gadiem:
  - pirmos divus bezdarba mēnešus: 100 % apmērā no noteiktā pabalsta,
  - 3.-4. bezdarba mēnesī: 75 % apmērā no noteiktā pabalsta,
- personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir no 10 līdz 19 gadiem:
  - pirmos divus bezdarba mēnešus: 100 % apmērā no noteiktā pabalsta,
  - 3.-4. bezdarba mēnesī: 75 % apmērā no noteiktā pabalsta,
  - 5.-6. bezdarba mēnesī: 50 % apmērā no noteiktā pabalsta,
- personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir ilgāks par 20 gadiem:
  - pirmos trīs bezdarba mēnešus: 100 % apmērā no noteiktā pabalsta,
  - 4.-6. bezdarba mēnesī: 75 % apmērā no noteiktā pabalsta,
  - 7.-9. bezdarba mēnesī: 50 % apmērā no noteiktā pabalsta.

Papildus tam, no 2010. gada 1. janvāra līdz 2014. gada 31. decembrim no noteiktā pabalsta daļas, kas pārsniedz LVL 11,51 (EUR 17) dienā, piešķir pusi.

Kādos gadījumos tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?

Lai saņemtu bezdarbnieka pabalstu, pēc reģistrēšanās kā bezdarbniekam Valsts nodarbinātības aģentūrā (VNA) bezdarbniekam Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA) jāiesniedz pieteikums un jāpievieno dokumenti, kas pierāda apdrošināšanas stāžu (darba grāmatiņa, izziņas, darba līgumi un dokumenti, kuri pierāda darba līguma pārtraukšanu), ja Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA) nav informācijas par personas apdrošināšanas stāža ilgumu.

Ja pieteikumu iesniedz persona, kura pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas rūpējusies par bērnu invalīdu, kurš jaunāks par 16 gadiem, vai ja invalīds pēc darbnespējas perioda kļuvis darbspējīgs, Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija (VDEAVK) pārbauda bērna invaliditāti vai personas darbnespējas periodu un nosūta papildu informāciju Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai.

Pabalsta pieteikums jāiesniedz jebkurā VSAA birojā personīgi, pa pastu vai e-pastu.

XI nodaļa. Minimālais nodrošinājums

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz minimālo nodrošinājumu?

Pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai

Shēma paredzēta, lai nodrošinātu minimālo ienākumu līmeni trūcīgām personām un mājsaimniecībām. Persona (vai ģimene) tiek uzskatīta par trūcīgu, ja (katra ģimenes locekļa) ienākumi pēdējo trīs mēnešu laikā nepārsniedz LVL 90 (EUR 129) un ja persona vai ģimene atbilst līdzekļu pārbaudes noteikumiem.

Tiesības piešķiramas:

- Latvijas pilsoņiem;
- nepilsoņiem un ārvalstu pilsoņiem, kam piešķirts personas kods, izņemot personas, kuras saņēmušas pagaidu uzturēšanās atļauju;
- bēgļiem un personām, kurām piešķirts alternatīvs (subsīdētas aizsardzības) statuss, kā arī viņu ģimenes locekļiem.

Prasības attiecībā uz pilsonību vai vecumu nepastāv, tomēr personai jābūt pastāvīgam iedzīvotājam vietējās pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķir ikvienai personai, kura nesāņem valsts pensiju (neskaitot apgādnieka zaudējuma pensiju invalīdiem) vai apdrošināšanas kompensāciju par nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību un atbilst šādiem nosacījumiem:

- nav nodarbināta un par pieciem gadiem ir pārsniegusi pensijas vecumu. Šo pabalstu piešķir uz mūžu;
- ir atzīta par invalīdu un ir vecāka par 18 gadiem; Šo pabalstu piešķir uz noteikto invaliditātes laiku;
- ir nepilngadīga, zaudējusi vienu vai abus vecākus (vai aizbildņus) un nav precējusies. Šādā gadījumā pabalstu piešķir līdz personas pilngadībai. Pabalsta izmaksu turpina, ja persona pēc pilngadības sasniegšanas mācās vispārējās vai profesionālās izglītības iestādē un ir jaunāka par 20 gadiem vai studē augstskolā pilna laika klātienē un ir jaunāka par 24 gadiem.

Pabalsts transporta izdevumu kompensēšanai invalīdiem, kuriem ir aprūtināta pārvietošanās (mobilitātes atbalsts)

Šo pabalstu piešķir invalīdam vai personai, kuras apgādībā ir bērns invalīds, ja tā uzrāda atzinumu par medicīnisku indikāciju noteikšanu, kas apstiprina nepieciešamību pēc īpaši pielāgota transporta un nepieciešamību saņemt transporta izdevumu kompensācijas pabalstu. Tiesības saņemt šo pabalstu rodas no dienas, kad invalīdam izsniegts Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (VDEAVK) atzinums.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai

Pabalstu garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai aprēķina kā starpību starp summu, ko noteicis Ministru kabinets (LVL 40 (EUR 57) pieaugušajiem un LVL 45 (EUR 65) bērniem), un personas vai mājsaimniecības ienākumiem.

Pabalstu garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai piešķir uz 6 vai 12 mēnešiem, un tas ir piešķirams atkāroti.

Mājokļa uzturēšanai pieejams atsevišķs vietējās pašvaldības pabalsts. Šā pabalsta apmērs katrā pašvaldībā ir atšķirīgs, un tas ir atkarīgs no pieejamiem līdzekļiem. Ja personai piešķirts trūcīgas personas statuss, un tā ir izteikusi vēlmi dzīvot sociālajā dzīvoklī (mājoklī), īre par sociālo dzīvokli (mājokli) un pakalpojumiem šai personai ir samazināta.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta ikmēneša summa ir fiksēta. Šobrīd pabalsta apjoms ir LVL 45 (EUR 65) mēnesī, izņemot gadījumu, kad invaliditāte ir atzīta jau kopš bērnības. Pēdējā gadījumā pabalsta apmērs ir noteikts LVL 75 (EUR 108) mēnesī.

Pabalsts transporta izdevumu kompensēšanai invalīdiem, kuriem ir apgrūtināta pārvietošanās (mobilitātes atbalsts)

Pabalstu izmaksā katru pusgadu, sākot ar dienu, kad tas ticis piešķirts. Pabalsts tiek pārtraukts noteiktā invaliditātes perioda beigās. Mobilitātes pabalsts ir vienreizējs maksājums. Summa ir noteikta LVL 56 (EUR 80) apmērā par sešu mēnešu periodu.

Kādos gadījumos tiek piešķirti minimālā nodrošinājuma pabalsti?

Pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai

Pašvaldības sociālais dienests novērtē, vai persona vai ģimene ir trūcīga. Lai pašvaldības sociālais dienests varētu novērtēt personas vai mājsaimniecības ienākumus un materiālos līdzekļus, prasītājam jāiesniedz iztikas līdzekļu deklarācija un — ja nepieciešamā informācija nav pieejama vietējās valsts valdības datu reģistrā — izziņa par ienākumiem.

Pašvaldības sociālā dienesta lēmumu var pārsūdzēt vietējās pašvaldības padomē. Ģimene (persona) pirms tiesas var iesniegt vietējās pašvaldības padomes lēmuma pārsūdzību saskaņā ar administratīvi procesuālajās tiesību normās noteikto kārtību.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts

Lai saņemtu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, pretendents jāiesniedz pieteikums jebkurā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) nodaļā (personīgi, pa pastu vai e-pastu).

Pabalsts transporta izdevumu kompensēšanai invalīdiem, kuriem ir apgrūtināta pārvietošanās (mobilitātes atbalsts)

Lai saņemtu transporta izdevumu kompensācijas pabalstu, kandidātam jāiesniedz pieteikums jebkurā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) nodaļā (personīgi, pa pastu vai e-pastu).

XII nodaļa. Ilgtermiņa aprūpe

Kādos gadījumos nepieciešama ilgstoša aprūpe?

Atbalsts pienākas:

- Latvijas pilsoņiem;
- nepilsoņiem un ārvalstniekiem, kuri saņēmuši personas kodu (izņemot personas, kuras saņēmušas pagaidu uzturēšanās atļauju).

Atbalsts piešķirams, ja persona nav spējīga parūpēties par sevi un veikt ikdienas darbības vecuma un veselības apsvērumu dēļ, kā arī tas pienākas bāreņiem un bērniem, kuriem vecāku aprūpe liegta. Gados vecākas personas un bērni invalīdi vai pieaugušie ar psihiskiem vai fiziskiem traucējumiem (ja viņu ģimenes locekļi nespēj viņus aprūpēt) vecuma vai veselības apsvērumu dēļ arī ir tiesīgi saņemt atbalstu. Tas pats attiecas uz bērniem, kuriem liegta vecāku aprūpe, ja tie nevar palikt ar savu ģimeni un ja nav iespējams atrast audžu ģimeni. Pacienti, kuriem ir kāda no konkrētām diagnozēm, pienākas aprūpe mājās.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Ilgstoša aprūpe tiek sniegta saskaņā ar personas individuālajām vajadzībām un līdzekļiem (novērtējumu veic sociālais darbinieks). Pakalpojumi personām, kurām nepieciešama ilgtermiņa aprūpe, tiek sniegti viņu dzīvesvietā vai pēc iespējas tuvāk viņu dzīvesvietai (aprūpe mājās, aprūpe ar daļēju hospitalizāciju).

Ja personai nepieciešami īpaši pakalpojumi, sociālo aprūpi nodrošina ilgstošas sociālās aprūpes iestādes.

Pieejama trīs līmeņu aprūpe:

- aprūpe mājās: aprūpi veic apmācīta vai cita persona, kura paveic mājas darbus un piegādā bezmaksas maltītes. Ja aprūpi mājās veic ģimenes locekļi, vietējā pašvaldība tos apmāca, konsultē un, ja nepieciešams, arī piešķir naudas pabalstus;
- aprūpe ar daļēju hospitalizāciju: tā tiek piešķirta dažādām personu grupām, arī gados vecākiem cilvēkiem, invalīdiem ar fiziskiem traucējumiem, cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem, cilvēkiem, kuri atkopjas no nopietnas un ilgstošas slimības. Stundu skaitu, ko saņēmējs var uzturēties iestādē, un jebkādus specializētus pakalpojumus nosaka pašvaldības saskaņā ar aprūpes iestāžu līgumiem;
- diennakts aprūpe: pilna laika aprūpi nodrošina ilgstošas sociālās aprūpes iestādes: bāreņiem un bērniem, kuriem liegta vecāku aprūpe; cilvēkiem pensijas vecumā un invalīdiem ar fiziskiem traucējumiem vai neredzīgajiem; bērniem un pieaugušajiem ar nopietniem garīgiem traucējumiem.

Pašvaldība var piešķirt papildu pabalstus, arī naudas pabalstus. Naudas pabalsta apmērs un noteikumi, kas uz to attiecas, ir atkarīgi no pašvaldības un iekšējiem noteikumiem, kurus tās apstiprina.

Kā var saņemt ilgstošu aprūpi?

Vietējās pašvaldības Sociālo pakalpojumu departamentā jāiesniedz pieteikums.

Pielikums. Iestāžu kontaktinformācija, noderīgas tīmekļa vietnes

Sīkāka informācija par tiesību iegūšanas kritērijiem un individuāliem sociālā nodrošinājuma pabalstiem Latvijā atrodama valsts iestādēs, kas pārvalda sociālās aizsardzības sistēmu.

Lai uzzinātu, kurā iestādē vērsties, ja radušies jautājumi par sociālo nodrošinājumu vairāk nekā vienā ES dalībvalstī, informāciju meklējiet iestāžu direktoriņā, kuru administrē Eiropas Komisija un kurš pieejams šeit: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Informācijas pieprasījumi par to, kā pabalstus ietekmē sociālās apdrošināšanas periodi divās vai vairākās dalībvalstīs, jāsūta uz šādām adresēm:

Labklājības Ministrija

Skolas iela 28
RĪGA, LV-1331
<http://www.lm.gov.lv>
Tālr.: + 371 6702 16 00
Fakss: +371 6727 64 45
E-pasts: lm@lm.gov.lv

Valsts Sociālās Apdrošināšanas Aģentūra

Lāčplēša iela 70a
RĪGA, LV-1011
<http://www.vsaa.lv>
Tālr.: +371 6701 18 38
Fakss: +371 6701 18 13
E-pasts: vsaa@vsaa.lv

Sociālās Integrācijas Valsts Aģentūra

Dubultu avēnija 71
JŪRMALA, LV-2015
<http://www.siva.gov.lv>

Valsts Iepēmumu Dienests

Smilšu iela 1
RĪGA, LV-1978
<http://www.vid.gov.lv>
Tālr.: +371 6702 87 03
Fakss: +371 6702 87 04
E-pasts: vid@vid.gov.lv

Nodarbinātības Valsts Aģentūra

Kr. Valdemāra iela 38

RĪGA, LV-1010

<http://www.nva.lv>

Tālr.: +371 6702 17 06

Bezmaksas tālruņa numurs: 8007700

Fakss: +371 6702 18 06

E-pasts: nva@nva.gov.lv

Veselības Ministrija

Brīvības iela 72

RĪGA, LV-1011

<http://www.vm.gov.lv>

Tālr.: +371 787 60 00

Fakss: +371 787 60 02

Nacionālais veselības dienests:

Cēsu iela 31

RĪGA, LV-1012

<http://www.vmnvd.gov.lv>

Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu komisija (VDEAVK):
pārbauda invaliditātes gadījumus.

Ventspils iela 53

RĪGA, LV-1002

Tālr.: +371 6761 48 85

Fakss: +371 6760 29 82

E-pasts: vdeavk@vdeavk.gov.lv

<http://www.vdeavk.gov.lv>